

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

bere effectum formalem intellectui, sed ideato: quia propria causalitas ideæ, non est esse formam intrinsecam & informantem, sed extrinsecam & formantem ideatum, ut constat ex supra dictis. Ergo licet in conceptu inveniatur ordo ad intellectum ut ad subjectum quod actuatur, tamen iste ordo non constituit ipsum in ratione ideæ; quia sub hoc respectu est forma intrinseca per sui inhaerentiam & conjunctionem reddens intellectum cognoscentem, non autem forma imitabilis & extrinseca, reddens rem ad extra formatam, & ideatam.

28. Denique currit ratio D. Thomæ hic art. 2. Deus unico conceptu, seu specie, attingit omnia objecta, nec variatur divinus conceptus ex eorum diversitate: Sed ideæ multiplicantur, juxta diversam imitabilitatem & respectum ad ipsas res ideatas: Ergo non potest idea consistere in conceptu, quatenus est forma intellectus reddens illum cognoscentem, sed in ipsa essentia divina, prout cognoscitur ut imitabilis & participabilis à creaturis: ut docet idem S. Doctor hic art. 1. ad 2. dicens: *Essentia divina habet rationem ideæ, secundum quod ad alia comparatur.* Et art. 2. ad 1. *Idea, inquit, non nominat divinam essentiam, in quantum essentia, sed in quantum est similitudo, vel ratio hujus vel illius rei.*

29. Confirmatur: Idea est forma quam aliquid imitatur: Ergo nisi essentia divina sit cognita ut imitabilis à creaturis, non habebit rationem ideæ.

Ad do quod, de ratione ideæ est esse verbum practicum: sed divina essentia, nisi cognoscatur imitabilis, & participabilis à creaturis, non cognoscitur ut verbum practicum: Ergo non habet rationem ideæ, nisi prout cognita sit imitabilis, & participabilis à creaturis. Quod ut fiat evidentius,

30. Observandum est cum S. Thoma in 1. dist. 27. quæst. 2. art. 3. ad 4. & ex Ferrarienti contra Gent. cap. 54. tripliciter posse intellectum ferri in formam conceptam. Uno modo in quantum est similitudo rei præcisè: id est in quantum intellectus utitur ipsâ in actu exercito, ut medio per quod rem cognoscit, & sic dicitur in actu signato cognoscit rem representatam, & solum in actu exercito ipsam formam conceptam. Alio modo in quantum est talis res, habens tale esse in anima, & sic dicitur in actu signato cognoscit solum ipsam formam. Tertio modo per comparationem unius ad alterum, dum consideratum esse alterius representativum, & sic simul utrumque cognoscit. Intellectus igitur divinus, in essentia suam tripliciter ferri potest: scilicet, simpliciter & absolute, in quantum est talis res; & sic intelligendo essentiam suam, non concipit proprium exemplar rerum, & propriam rationem ipsarum formaliter. Secundo modo in quantum utitur ipsâ, ut medio per quod sibi res creatæ representantur; & scietiam non intelligit ipsam in actu signato, ut proprium earum exemplar. Tertio modo in quantum intelligit ipsam ut imitabilem à creatura, secundum hunc perfectionis modum determinatè (putà secundum gradum vitæ) & sic cognoscit ipsam, ut est exemplar formaliter talis creaturæ: quia apprehendit ipsam cum habitudine ad talem creaturam. Propter quod inquit S. Thomas, *Deus intelligendo essentiam suam, ut imitabilem per modum vitæ præcisè, accipit propriam ideam & rationem plantæ.* Quasi diceret, quod non apprehendit essentiam suam tanquam propriam ideam alicujus rei, nisi quatenus ipsam cum re-

specie ad illam intelligit,

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Anselmus in Monologio cap. 29. ait: *Satis manifestum est, in Verbo per quod facta sunt omnia, similitudines rerum non esse:* Sed idea est similitudo rei faciendæ: Ergo ex Anselmo in Verbo non sunt ideæ rerum. Item Dionysius cap. 7. de divinis nominibus dicit, quod *Deus non cognoscit res secundum ideam.*

Respondetur ad D. Thomam quæst. 3. de veritat. 1. ad 10. quod intentio Anselmi est dicere, quod in Verbo non sunt similitudines rerum, sumptæ à rebus ipsis; sed potius quod omnes rerum formæ & similitudines ab ipso Verbo derivatæ sunt, unde addit Anselmus: *Verbum non est similitudo rerum, sed res sunt imitationes Verbi.*

Ad Dionysium similiter dicendum est, cum eodem D. Thoma ibidem in resp. ad 6. quod intentio Dionysij est dicere, quod Deus non cognoscit res per ideam ab illis acceptas, sed per suam essentiam habentem rationem ideæ & exemplaris.

Objicies secundò: Eiusdem effectus non sunt multiplicandæ causæ sine necessitate: Sed causa creaturarum est scientia Dei practica, vel ars divina, ut constat ex dictis in 3. disp. Ergo non sunt ponendæ idea in mente divina, ut per eas Deus creaturas ad extra producat.

Respondeo quod sicut in artifice creato idea & ars simul concurrunt ad opus artificiale, diversimodè tamen: ars enim concurret per modum principij dirigentis & efficientis, ac inducentis formam artificialem in materiam; idea verò per modum exemplaris, & causæ formalis extrinsecæ; unde prima se tenet ex parte agentis, secunda verò ex parte effectus producendi. Ita similiter in Deo, qui est supremus rerum omnium artifex, scientia & idea diversimodè ad productionem creaturarum concurrunt: prima enim concurret directivè & effectivè, ut in 3. disp. exposuimus; secunda verò exemplarivè & objectivè, ut ex supra dictis constat.

Objicies tertio pro sententia Scoti, contra secundam conclusionem, Id quod in mente artificis creati est idea, proportionè servatâ, debet esse idea in mente Dei. Ut enim dicit Augustinus supra relatus: *Omnis creatura unius in mente divina, sicut arca in mente artificis:* Sed in mente artificis creati, res ipsa concepta, ut ad illam intuens operatur artifex, est idea illius: Ergo etiam creaturæ ut menti divinæ objectæ, habent rationem ideæ & exemplaris. Minor probatur: nam domus concepta, ut ad ejus imitationem artifex construit domum, est idea domus, juxta Aristotelem & D. Thomam 7. Metaph. lect. 6. dicens: *Ex sanitate fieri sanitatem, & ex domo domum: scilicet ex ea quæ est sine materia, in anima existente, illam qua habet materiam.*

Confirmatur à simili: Res ad extra apprehensa ut bona, movet ad sui amorem, per modum causæ finalis: Ergo etiam eadem res ut apprehensa, & menti artificis objecta, movebit ut idea, & exemplaris ad sui executionem.

Ad objectionem respondeo concessa Majori, negando Minore. Idea enim in mente artificis, non est ipsum opus externum, ut menti ejus objectum; sed verò modum practicum quod format in suo intellectu de opere artificiali, factibili, vel faciendæ, ut docent Philosophi in 2. Phys. Ad

Ad auctoritatem Aristotelis & D. Thomae dicendum est, quod quando illi dicunt, ideam artificis esse ipsam rem, quae per artem fieri debet, ut cognitam, hoc intelligendum est de re non in suo proprio & naturali essendi modo, sed in alio nempe intelligibili, quem habet in intellectu eius conceptus, non objectivus, sed formalis, id est verbum ab artifice productum & expressum, quod cum sit similitudo formalis operis faciendi, ut suppono ex Philosophia est ipsum faciendum, non in esse entitativo, sed intelligibili. Unde idem est dicere, quod res ipsa factibilis, vel facienda, ut habet esse intelligibile in mente artificis, sit ejus idea & exemplar, ac ipsum verbum, seu speciem expressam illam representantem.

Ad confirmationem nego Consequentiam, & paratè. Ratio disparitatis est, quia nihil movet metaphoricè, excitando ad desiderium sui: unde sufficit ad causalitatem finis, quod idem quod est in executione ponendum, intendatur, & apprehendatur sub ratione boni & convenientis. Idea autem causalitè per modum regulæ & mensuræ, quæ debet realiter distingui à regulato & mensurata: ac proinde ad ejus causalitatem non sufficit quod ipsamet res quæ debet ad extra produci, metè artificis objiciatur ut factibilis, vel facienda, alioquin idem esset sui ipsius regulæ & mensura.

Objicies quartò contra ultimam conclusionem. Idea debet esse perfecte similis ideato, cum res ideata debeat fieri ad instar illius: Sed essentia divina non est similis creaturis, nisi analogicè & imperfectè: Ergo non est illarum idea.

Confirmatur: Idea debet continere formalitè perfectiones quæ sunt in re ideata: Sed essentia divina non continet formalitè perfectiones creaturarum (putà rationalitatem, equitatem, aliasque perfectiones secundum quid, quæ habent aliquam imperfectionem admixtam) sed virtualitè tantum, aut eminentitè: Ergo non habet rationem ideæ respectu creaturarum. Minor constat, Major autem probatur à Vasque, exemplo lucis, licet enim lux Solis virtualitè vel eminentitè contineat calorem, non potest tamen dici, vel esse illius idea, quia non continet illum formalitè.

Ad objectionem respondeo primò, distinguendo Majorem. Idea debet esse perfecte similis ideato, entitativè, nego: representativè vel causalitè, concedo. Idea enim est qualitas spiritualis & immaterialis in mente artificis; opus autem externum, quod ad instar illius formatur, materiale est & corporeum, nec est qualitas, sed substantia. Idem videmus in sigillo: sigillatum enim non imitatur sigillum, in eo quod est in se entitativè, quia in se est ex ære vel auro; sigillatum autem est cera: sed in eo quod sigillum continet sigillatum in ratione figurabilis, imò ipsam figuram continet sigillum, modo inverso, quam sit in sigillato. Unde ad Minorem argumenti similiter dicendum est, quod licet essentia divina, entitativè sit valde dissimilis creaturæ; representativè tamen & causalitè, totum quod est in creatura continet, & assimilat illam sibi inadæquatè.

Secundo responderi potest, quod sicut mater & filius dicunt relationem realem ad invicem, quando sunt ejusdem ordinis, secus autem, quando filius est ordinis superioris & increati, ut patet in Christo, qui non refertur realitè ad B. Virginem, quia suppositum Verbi Divini, cum sit ordinis increati, est incapax relationis realis

ad creaturas. Ita similiter, quando idea & ideatum sunt ejusdem ordinis, debent perfecte assimilari & univoce convenire: secus tamen, quando idea est transcendens, & inadæquata, ac ordinis superioris & increati, qualis est essentia divina: tunc enim sufficit, quod sit similis ideato, causalitè & eminentitè; & quod ex ejus participatione & imitatione, ideatum habeat totum quod habet. Hanc autem similitudinem causalitè, & eminentialem, habet essentia divina respectu creaturarum; cum ex ejus participatione & imitatione, in creaturis deriveretur totum illud quod in illis est entitatis & perfectionis.

Ad confirmationem similiter dicendum est, quod licet idea, quæ est ejusdem ordinis cum ideato, debeat formalitè continere omnes ejus perfectiones; secus tamen est de idea quæ est ordinis superioris & increati, & quæ est transcendens & inadæquata, qualis est essentia divina. Unde patet disparitas ad exemplum de luce, à Vasque adductum: lux enim Solis non est ordinis superioris ad calorem, & alias qualitates quas virtualitè continet, nec eas continet continentia eminentialem perfectam, sicut essentia divina: cum totum quod est in calore, non deriveretur à luce, nec illa producat calorem per sui participationem, sed ut est virtus cæli, quod est primum alterius inferiora, ut docet D. Thomas in 2. dist. 13. quæst. 1. art. 3. ad 6.

Ad do quod, lux non est influens in calorem, vitali & intelligibili modo, nec ut inspecta ut imitabilis ab illo; quod tamen requiritur ad rationem ideæ, quare illud exemplum Vasquesii ineptissimum est.

ARTICULUS II.

An & quomodo in mente divina pluralitas idearum ponenda sit?

Duplex circa hoc difficultas occurrit, breviter hic discutienda. Prima est, an & quomodo cum simplicitate divinæ essentiae stet pluralitas idearum in Deo? Secunda, dato quod ideæ plurificentur in Deo, non per plures respectus reales, sed rationis, an illi respectus formentur ab intellectu divino: ita quod etiam ante nostrum intellectum, sint in Deo plures ideæ formalitè, an verò solum fundamentalitè, & per nostrum intelligere formalitè multiplicentur?

S. I.

Utraque difficultas resolvitur.

Dico primò: In mente divina plures esse ideæ, non quidem realitè & entitativè, sed formalitè & denominativè. Ita communiter docent Theologi contra Aureolum, qui absolute docet, unam tantum esse ideam in Deo, sicut in mente divina est unica tantum ars & scientia practica. Eandem sententiam ex alio principio erroneo docuit Avicenna, ut videri potest apud D. Thomam quæst. 3. de verit. art. 2. putavit enim Deum solum produxisse immediate primam creaturam, seu primam intelligentiam; & illam per ideæ quas à Deo accepit, produxisse cæteras creaturas.

Probatum prima pars ex Scriptura & ex SS. Patribus, qui in mente divina multas esse creaturas